

Europos
Komisija

CASP2022

Koordinuotos gaminių
saugos veiklos

Cheminės
medžiagos
žaisluose

Galutinė
ataskaita

Turinys

Turinys	2
Santrumpų sąrašas	2
Santrauka	3
1 dalis	
1. Veiklos apžvalga	4
1.1. Dalyvaujančios RPI	4
1.2. Gaminių sritis ir bandymo kriterijai	4
1.2.1. Gaminių sritis	4
1.2.2. Bandymo kriterijai	4
2. Gaminių atranka ir bandymas	5
2.1. Gaminių pavyzdžių pasiskirstymas ir atrankos kanalai	5
2.2. Bandymo procesas	5
3. Bandymų rezultatai	6
3.1. Bandymų rezultatų ir pagrindinių išvadų apžvalga	6
3.2. Rezultatai pagal medžiagos tipą	6
3.3. Rezultatai pagal cheminę medžiagą	7
3.4. Rezultatai pagal amžiaus kategoriją	7
3.5. Bandymų rezultatų išvados	8
4. Rizikos vertinimas ir priemonės	9
4.1. Rizikos vertinimo rezultatai	9
4.2. Taisomosios priemonės	9
5. Išvados ir rekomendacijos	10
5.1. Išvados	10
5.2. Rekomendacijos suinteresuotosioms šalims	10
2 dalis	
1. Kas yra CASP?	12
Vaidmenys ir atsakomybė	
2. Su konkrečiais gaminiiais susijusios veiklos darbo planas	13
3. Su konkrečiais gaminiiais susijusios veiklos priemonės ir procesai	14

Santrumpų sąrašas

SANTRUMPA	APRAŠAS
BPA	Bisfenolis A
CASP	Koordinuotos gaminių saugos veiklos
EEE	Europos ekonominė erdvė
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
PAH	Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai
PSA	Su konkrečiais gaminiiais susijusi veikla
PVC	Polivinilchloridas
RAPEX gairės	Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/417, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos skubaus informavimo sistemos naudojimo gairės
REACH	Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų
RPI	Rinkos priežiūros institucija
RAG	Rizikos vertinimo gairės
Teisingumo ir vartotojų reikalų GD	Europos Komisijos teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas
ŽSD	Direktyva 2009/48/EK dėl žaislų saugos

Santrauka

Veiklos tikslai

Koordinuotų gaminių saugos veiklų (angl. Coordinated Activities on the Safety of Products, toliau – CASP) projektai suteikia visoms Europos Sąjungos (toliau – ES) ir Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) šalių rinkos priežiūros institucijoms (toliau – RPI) galimybę bendradarbiauti, kad nesaugūs gaminiai būtų greitai pašalinti iš bendrosios rinkos. Šioje veikloje siekta nustatyti pavojingą tam tikrų cheminių medžiagų kiekį žaisluose. Gaminių pavyzdžiai, paimti iš internetinių ir fizinių parduotuvių, patikrinti dalyvaujančių RPI atrinktoje Europos laboratorijoje pagal bendrai sutartus kriterijus.

Gaminių sritis

Veikla apėmė **minkštus ir kietus plastikinius žaislus**, skirtus **vyresniems nei 36 mėnesių** vaikams **ir** vaikams **iki 36 mėnesių**.

Bandymo kriterijai

Bandymų tikslas buvo nustatyti, ar žaisluose yra neleistinų pavojingų cheminių medžiagų, keliančių pavojų žmonių sveikatai. Bandymų plane daugiausia dėmesio skirta šioms cheminėms medžiagoms:

- ftalatams, policikliniams aromatiniais angliavandeniliams (PAH) ir kadmiui pagal Reglamento (EK) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (toliau – REACH) XVII priedą;
- 17 metalų, kurių išsiskyrimas ribojamas pagal Žaislų saugos direktyvą (toliau – ŽSD), išskyrus chromą (VI) ir organinį alavą;
- formaldehydai, bisfenoliui A (BPA), fenoliui ir antipirenam, atsižvelgiant į ŽSD II priedo C priedėlį.

Rezultatai

- 8 iš 94 patikrintų žaislų neatitiko bent vieno iš tikrintų sveikatos ir saugos reikalavimų. Pavojingos neleistinos cheminės medžiagos (ftalatai ir BPA) buvo aptiktos tik žaisluose, kurie pagaminti vien iš minkšto plastiko arba turi minkšto plastiko komponentų.
- Reikalavimų neatitiko 14 proc. žaislų, skirtų vyresniems nei 36 mėnesių vaikams, ir 4 proc. žaislų, skirtų vaikams iki 36 mėnesių.
- RPI patikrinus ženklinaimą (įspėjimus, ženklus ir instrukcijas) nustatyta, kad reikalavimų neatitinka 33 iš 94 pavyzdžių.

Pagrindinės rekomendacijos

Vartotojams

- Žaislus pirkite tik iš patikimų mažmeninės prekybos kanalų.
- Patikrinkite, ar žaislai pažymėti CE ženklu.
- Stebėkite mažesnius vaikus (iki 36 mėnesių amžiaus), kai jie žaidžia su vyresnių brolių ir seserų žaislais, kuriuos galima įsidėti į burną.
- Būkite atsargūs ir nepirkite prastos kokybės minkštų plastikinių žaislų, nes jie gali kelti didesnę cheminį pavojų.

Ekonominės veiklos vykdytojams

- Žinokite savo įsipareigojimus pagal galiojančius teisės aktus.
- Ypatingą dėmesį skirkite minkštiems plastikiniams žaislams.
- Žinokite, kas yra jūsų tiekėjas. Atidžiai įvertinkite, su kuo dirbate.

Valdžios institucijoms

- Stebėkite minkštų plastikinių žaislų rinką, nes jų medžiagose, pavyzdžiui, minkštajame polivinilchloride (PVC), gali būti daugiausia nesaugių cheminių medžiagų.
- Toliau stebėkite žaisluose esančias chemines medžiagas. Cheminiai pavojai yra vieni svarbiausių pavojų, registruojamų „Saugos vartuose“.

Išvados

Bandymų metu aštuoniuose pavyzdžiuose buvo aptikta ftalatų ir BPA. Nors tik 9 proc. tirtų pavyzdžių neatitiko reikalavimų, ribines vertes viršijantys ftalatai ir BPA kelia didelį cheminį pavojų.

Pavojingų cheminių medžiagų rasta tik minkštuose plastikiniuose žaisluose – tai rodo, kad minkštas plastikas tebėra viena iš daugiausia pavojų keliančių medžiagų.

RPI, remdamosi šios su konkrečiais gaminiiais susijusios veiklos rezultatais, „Saugos vartuose“ pateikė du pranešimus (trijų pranešimų dar laukiama), taip pat ekonominės veiklos vykdytojams nurodė pašalinti gaminius iš rinkos arba atšaukti juos iš galutinių vartotojų, jei pavojingų cheminių medžiagų kiekis viršija ribines vertes.

1. Veiklos apžvalga

1.1. Dalyvaujančios RPI

Su cheminėmis medžiagomis žaisluose susijusioje veikloje dalyvavo devynios RPI iš devynių ES valstybių narių.

1 lentelė. Dalyvaujančių RPI sąrašas

ŠALIS	RPI
Airija	Konkurencijos ir vartotojų apsaugos komisija
Austrija	Federalinė socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija
Estija	Vartotojų apsaugos ir techninio reguliavimo tarnyba
Lenkija	Konkurencijos ir vartotojų apsaugos tarnyba
Malta	Maltos konkurencijos ir vartotojų reikalų tarnyba
Prancūzija	Konkurencijos politikos, vartotojų reikalų ir sukčiavimo kontrolės generalinis direktoratas
Slovakija	Slovakijos prekybos inspekcija
Slovėnija	Sveikatos inspekcija
Švedija	Švedijos cheminių medžiagų agentūra

1.2. Gaminių sritis ir bandymo kriterijai

1.2.1. Gaminių sritis

RPI susitarė apriboti gaminių sritį ir į ją įtraukti tik minkštus ir kietus plastikinius žaislus, skirtus įvairaus amžiaus

vaikams (vaikams, vyresniems nei 36 mėnesių, ir vaikams iki 36 mėnesių).

MINKŠTI PLASTIKINIAI ŽAISLAI

KIETI PLASTIKINIAI ŽAISLAI

ŽAISLAI VAIKAMS < 36 MĖN.

ŽAISLAI VAIKAMS > 36 MĖN.

1.2.2. Bandymo kriterijai

Atsižvelgiant į diskusijas su RPI ir techniniu ekspertu, buvo sutarta atlikti tyrimus dėl 37 pavojingų cheminių medžiagų, kurios dažnai randamos žaisluose. Šios medžiagos yra:

- keturi ftalatai, kuriuos dėl rimto pavojaus uždrausta naudoti visose žaislų polimerinėse medžiagose (neatsižvelgiant į amžių ar gebėjimą vartoti burna) – REACH¹ įrašas Nr. 51, XVII priedas;
- trys ftalatai, uždrausti naudoti žaislų polimerinėse medžiagose, kurias vaikai gali įsidėti į burną – REACH įrašas Nr. 52, XVII priedas;
- aštuoni PAH minkštose / tamsiose elastomerinėse / guminėse medžiagose, kurios gali liestis su burnos ertme arba kai yra ilgalaikis ar trumpalaikis pasikartojantis sąlytis su oda pagrįstai numatomomis sąlygomis – REACH įrašas Nr. 50, XVII priedas;
- kadmis – REACH įrašas Nr. 23, XVII priedas;

- visi 17 metalų, kurių išsiskyrimo ribos ribojamos pagal ŽSD²;
- formaldehidas, BPA, antipirenai (TCEP, TCPP, TDCP)³ ir fenolis, kurių naudojimas ribojamas pagal ŽSD II priedo C priedėlį.

Tokių cheminių medžiagų kiekis ribojamas pagal svorį arba išsiskyrimo iš žaislo, kai vaikas jį kramto arba čiulpia, ribines vertes. Šie apribojimai buvo nustatyti ES lygmeniu ir paremti moksliniais saugos duomenimis bei naujausiomis žiniomis.

Šių nesaugių cheminių medžiagų toksiškumas skiriasi. Jų dažnai randama žaisluose dėl perdirbimo arba dėl to, kad jų buvo tikslingai pridėta, kad jie atliktų konkrečią funkciją, pavyzdžiui, pagerintų žaislo lankstumą arba veiktų kaip antipirenas ar konservantas.

Be laboratorinių tyrimų, RPI tikrino įspėjimus, ženklus ir instrukcijas savo nacionaline (-ėmis) kalba (-omis). Techninis ekspertas parengė kontrolinį sąrašą su pagrindiniais reikalavimais, kad rinkos priežiūros institucijoms galėtų pateikti papildomų rekomendacijų.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1907&from=EN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0048&from=EN>

³ CPP = tris(2-chlor-1-metiletil) fosfatas; TDCP = tris[2-chlor-1-(chlormetiletil)etil] fosfatas; TCEP = tris(2-chloretil) fosfatas

2. Gaminių atranka ir bandymas

2.1. Gaminių pavyzdžių pasiskirstymas ir atrankos kanalai

Gaminių atranka buvo vykdoma remiantis kiekvienos RPI atlikta išankstine atranka, atsižvelgiant į kiekvienos rinkos ypatumus. Dalyvaujančios RPI iš viso paėmė 95 pavyzdžius. Vienas pavyzdys (nardymo žiedas) galiausiai buvo įvertintas kaip nežaislinis gaminys, nes jo pagrindinė paskirtis yra edukacinė (mokymasis nardyti)⁴.

Dauguma atrinktų žaislų buvo pagaminti iš minkšto arba kieto plastiko. Keturiuose pavyzdžiuose buvo komponentų ir iš minkšto, ir iš kieto plastiko. Pavyzdžiai buvo imami iš internetinių ir fizinių parduotuvių.

2 lentelė. Dalyvaujančių RPI paimtų pavyzdžių skaičius

ŠALIS	RPI	BENDRAS PAVYZDŽIŲ SKAIČIUS
Airija	Konkurencijos ir vartotojų apsaugos komisija	10
Austrija	Federalinė socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija	10
Estija	Vartotojų apsaugos ir techninio reguliavimo tarnyba	10
Lenkija	Konkurencijos ir vartotojų apsaugos tarnyba	10
Malta	Maltos konkurencijos ir vartotojų reikalų tarnyba	11
Prancūzija	Konkurencijos politikos, vartotojų reikalų ir sukčiavimo kontrolės generalinis direktoratas	14
Slovakija	Slovakijos prekybos inspekcija	10
Slovėnija	Sveikatos inspekcija	10
Švedija	Švedijos cheminių medžiagų agentūra	9
IŠ VISO		94

3 lentelė. Paimtų pavyzdžių tipas ir gaminių atrankos kanalai

MEDŽIAGA			AMŽIAUS KATEGORIJA		GAMINIŲ ATRANKOS KANALAS	
Minkštas plastikas	Kietas plastikas	Mišrus	Iki 36 mėnesių	Vyresni nei 36 mėnesių	Internetinė parduotuvė	Fizinė parduotuvė
44	46	4	50	44	19	75

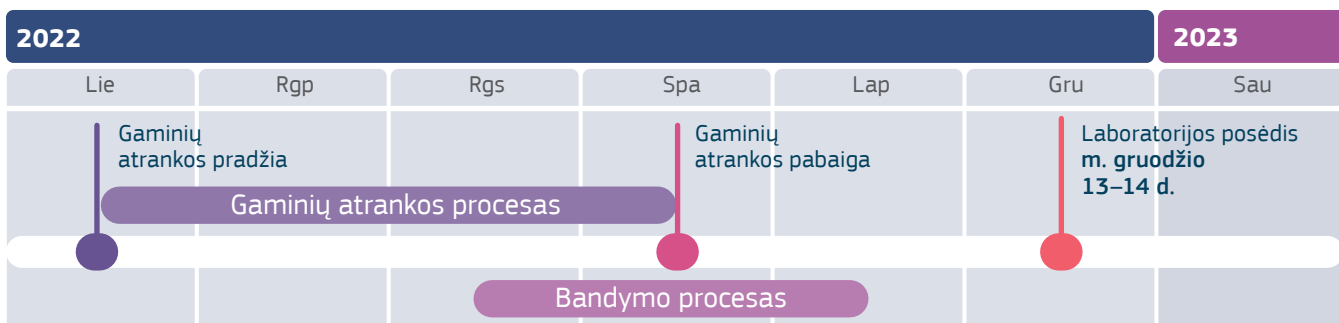
2.2. Bandymo procesas

Bandymų laboratorija šiai veiklai buvo atrinkta konkurso būdu, kuris buvo paskelbtas 2022 m. gegužės mėn. Konkurso sąlygos buvo išsiųstos 107 ES / EEE laboratorijoms, nurodytoms projekto komandos laboratorijų įtraukimo strategijoje. Kiekvienos laboratorijos buvo paprašyta pateikti pasiūlymą, į kurį būtų įtraukti konkurso dokumente paminėti dalykai, pavyzdžiui, išsami informacija apie kainodarą ir patvirtinamuosius dokumentus, kuriuose pateikiami sertifikavimo įrodymai, atitinkama ekspertų patirtis ir bandymų ataskaitų formos. Per nustatytą laiką buvo gauti 14 laboratorijų pasiūlymai. Atsižvelgiant į pasiūlymų išsamumą ir konkurencingumą, buvo atrinktos penkios laboratorijos, kurios pakviestos į pokalbį tolimesniam jų pasiūlymų aptarimui. Tarpinio susitikimo metu RPI

buvo pateikta iš laboratorijų gautų pasiūlymų techninės kokybės ir finansinių aspektų lyginamoji analizė. RPI atrinko laboratoriją, kuriai už pasiūlymo kokybę ir finansinį konkurencingumą buvo skirtas didžiausias balas.

Atrinkus laboratoriją, RPI turėjo du mėnesius pavyzdžiams paimti ir pristatyti. Gaminių atrankos procesas buvo išplėstas, kad RPI galėtų paimti papildomų gaminių pavyzdžius. Bandymo procesas vyko, kaip suplanuota, ir buvo užbaigtas 2022 m. lapkričio 19 d. Laboratorijos posėdis įvyko 2022 m. gruodžio 13–14 d.

1 paveikslas. Gaminių atrankos ir bandymo proceso laiko juosta

⁴ Šis gaminys nebuvo įtrauktas į taikymo sritį, todėl jo bandymų rezultatai į šios ataskaitos duomenis neįtraukti.

3. Bandymų rezultatai

3.1. Bandymų rezultatų ir pagrindinių išvadų apžvalga

Aštuoni iš 94 patikrintų pavyzdžių neatitiko bent vieno iš bandymų plane nustatytų reikalavimų.

Didžioji dalis pavyzdžių (80 proc.) buvo paimta iš fizinių parduotuvių. Didelių skirtumų tarp bandymų rezultatų, priklausomai nuo mažmeninės prekybos kanalo, nenustatyta: bandymo plano reikalavimų neatitiko 10 proc. internetu atrinktų pavyzdžių ir 8 proc. fizinėse parduotuvėse atrinktų pavyzdžių.

RPI patikrino įspėjimus, ženklus ir instrukcijas savo nacionaline (-ėmis) kalba (-omis). Nustatyta, kad reikalavimų neatitiko 33 iš 94 pavyzdžių. Dažniausios nustatytos neatitiktys buvo šios: nėra CE ženklo arba CE ženklas yra netinkamo dydžio ir formos, trūksta informacijos apie kontaktinį punktą ir pateikti neteisingi įspėjimai dėl amžiaus.

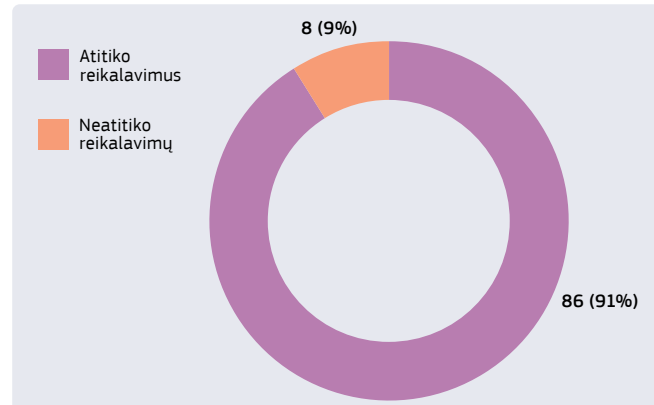
Žvelgiant tiek į laboratorijos atliktus cheminius bandymus, tiek į RPI atliktas įspėjimų, ženklų ir instrukcijų patikras, bent vieno reikalavimo neatitiko 35 pavyzdžiai.

3.2. Rezultatai pagal medžiagos tipą

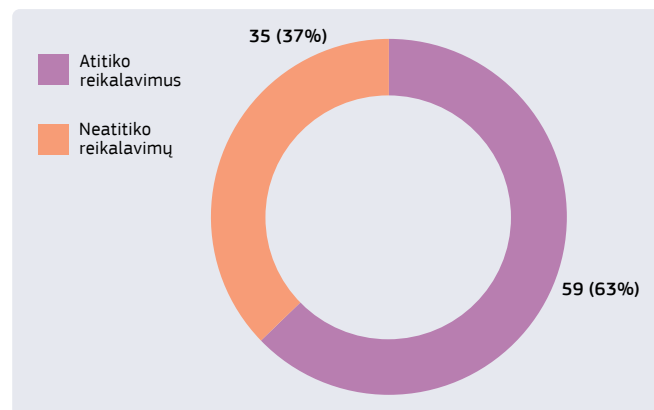
Dalyvaujančios RPI atrinko 46 žaislus, pagamintus iš kieto plastiko, 44 žaislus, pagamintus iš minkšto plastiko, ir keturis žaislus, kuriuose yra ir minkšto, ir kieto plastiko komponentų. Nors visi kieti plastikiniai žaislai cheminius bandymus sėkmingai išlaikė, ftalatų arba BPA ribinės vertės buvo viršytos aštuoniuose pavyzdžiuose, pagamintuose tik iš minkšto plastiko arba iš abiejų medžiagų (žr. 4 paveikslą).

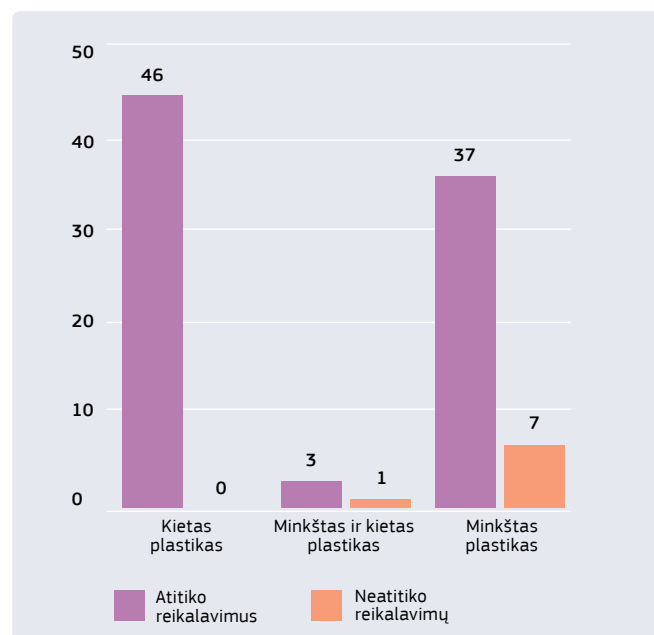
2 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (cheminis bandymas) (N=94)

3 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai (įskaitant įspėjimų, ženklų ir instrukcijų patikrinimus) (N=94)

4 paveikslas. Bandymo rezultatai pagal medžiagos tipą (N=94)

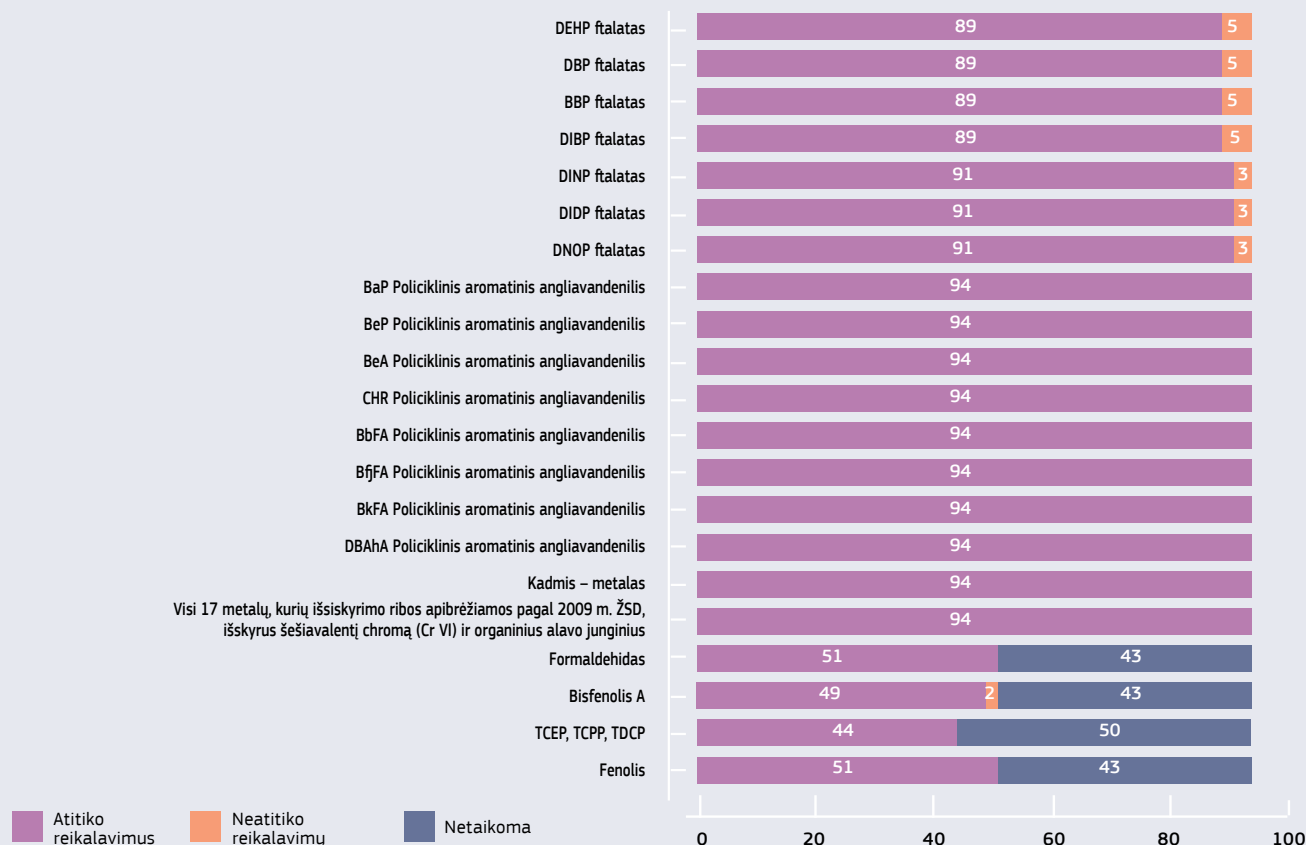

3.3. Rezultatai pagal cheminę medžiagą

Aštuoniuose pavyzdžiuose nustatytas BPA ir septynių skirtingų rūšių ftalatų kiekis buvo didesnis nei leidžiama pagal teisės aktus (žr. 5 paveikslą).

Ribines vertes viršijantis ftalatų kiekis aptiktas lėlių veiduose ir kojose, pagamintose iš rausvo minkšto plastiko, o BPA – vonios žaisluose-ančiukuose.

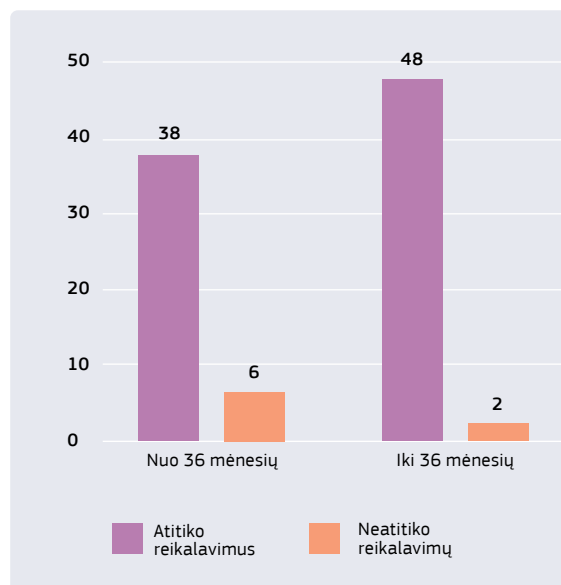
5 paveikslas. Bandymų rezultatai pagal kiekvieną cheminę medžiagą (N=94)

3.4. Rezultatai pagal amžiaus kategoriją

Iš 94 patikrintų žaislų 44 buvo skirti vyresniems nei 36 mėnesių vaikams, o 50 – vaikams iki 36 mėnesių. Reikalavimų neatitinkančių žaislų, skirtų vyresniems nei 36 mėnesių vaikams, buvo daugiau (14 proc.) nei skirtų vaikams iki 36 mėnesių (4 proc.).

6 paveikslas. Bendri bandymų rezultatai – žaislai vaikams, vyresniems nei 36 mėnesių, ir vaikams iki 36 mėnesių (N=94)

3.5. Bandymų rezultatų išvados

Cheminiai pavojai

Veiklos rezultatai parodė, kad 91 proc. atrinktų žaislų atitiko bandymų plane nustatytus cheminius reikalavimus.

Cheminės medžiagos, kurių kiekis viršijo ribines vertes, buvo rastos tik žaisluose, kurie pagaminti vien iš minkšto plastiko arba turi minkšto plastiko komponentų.

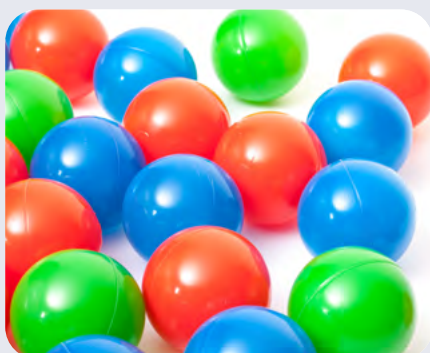
Draudžiamų ftalatų rasta šešiuose pavyzdžiuose.

Šis rezultatas nestebina, nes ftalatus gamintojai daugeliu atvejų naudoja tikslingai, kad padidintų plastiko lankstumą, skaidrumą ir patvarumą. Šioje veikloje tirti ftalatai daro poveikį reprodukciniams funkcijoms ir trikdo žmogaus hormonų sistemą – tai yra endokrininę sistemą ardančios medžiagos.

Be ftalatų, aptikta **dar viena neleistina pavojinga cheminė medžiaga – BPA** (ji rasta dviejuose vonios žaisluose – ančiuukuose; iš viso dėl šios medžiagos buvo tirtas 51 pavyzdys). Dalyvaujančioms RPI tai buvo netikėtas rezultatas. BPA yra cheminė medžiaga, naudojama plastikams stiprinti ir jų patvarumui didinti. Tai endokrininę sistemą ardanči medžiaga, kuri keičia endokrininės sistemos pusiausvyrą, ypač ankstyvoje vaikystėje, ir taip gali pakenkti sveikatai. Ji klasifikuojama kaip toksiška reprodukcijai (galinti pakenkti vaisingumui).

Išpėjimai, ženklai ir instrukcijos

RPI patikrinus išpėjimus, ženklus ir instrukcijas nacionaline (-ėmis) kalba (-omis), paaiškėjo, kad reikalavimų neatitinka 35 proc. pavyzdžių. Dažniausios nustatytos neatitiktys buvo šios: nėra CE ženklo arba CE ženklas yra netinkamo dydžio ir formos, trūksta informacijos apie kontaktinį punktą ir pateikti neteisingi išpėjimai dėl amžiaus. Nors išpėjimuose, ženkluose ir instrukcijose nepateikiama išsami informacija apie žaislų cheminį pavojų, juose tėvams ir (arba) globėjams pateikiama svarbi informacija apie gaminį ir saugų jo naudojimą.

4. Rizikos vertinimas ir priemonės

4.1. Rizikos vertinimo rezultatai

Remiantis ŽSD, bendrajai rinkai pateikti žaislai turi atitikti šioje direktyvoje nustatytus esminius saugos reikalavimus. Žaislai neturi kelti pavojaus naudotojų ar trečiųjų asmenų saugai ir sveikatai, kai jie naudojami pagal paskirtį arba kitu numanomu būdu. Vertinant, ar gaminys kelia pavojų, turi būti vadovaujama Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 2019/417, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos skubaus informavimo sistemos naudojimo gairės (RAPEX gairės)⁵, principais.

Šiose gairėse pateikiamas rizikos vertinimo metodas, kurį RPI gali naudoti vertindamos plataus vartojimo gaminių keliamą pavojų vartotojų sveikatai ir saugai bei sprendamos, ar būtina pateikti pranešimą „Saugos vartams“. Specialią rizikos vertinimo gairių priemonę, dar vadinamą RVG priemone, skirtą rizikos vertinimui atlikti (pagal RAPEX gairėse nurodytus principus), galima rasti RAPEX svetainėje ir RAPEX programoje.

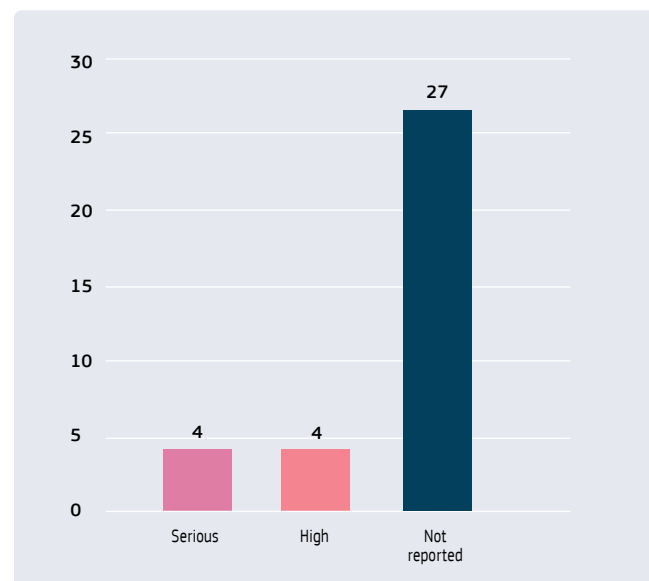
Pranešimus apie gaminius, kuriems RPI taiko ribojamąsias priemones dėl aptiktos cheminės medžiagos, kuriai taikomi ES teisės aktuose nustatyti apribojimai, bet nėra mokslinių duomenų keliamam pavojui nustatyti, reikia vertinti kiekvienu atveju atskirai.

Tačiau individualus rizikos vertinimas nebūtinai, jei:

- aptikta uždrausta cheminė medžiaga arba cheminės medžiagos koncentracija viršija Europos teisės aktuose (pvz., REACH reglamente) nustatytą ribinę vertę;
- šios ribinės vertės paremtos moksline nuomone, kuri rodo, kad ši cheminė medžiaga kelia pavojų vartotojų sveikatai ir saugai.

Keturi iš aštuonių pavyzdžių, neatitikusių cheminių bandymų reikalavimų, buvo įvertinti kaip keliantys rimtą pavojų, tačiau RPI neatliko atskiro rizikos vertinimo. Likusių keturių pavyzdžių pavojų individualiai įvertino atsakinga RPI, kuri, atsižvelgdama į pavojų ir poveikį, nusprendė kad pavyzdžiai kelia didelį pavojų⁶.

7 paveikslas. Reikalavimų neatitikusių gaminių pavyzdžių pavojaus lygių apžvalga (N=35)

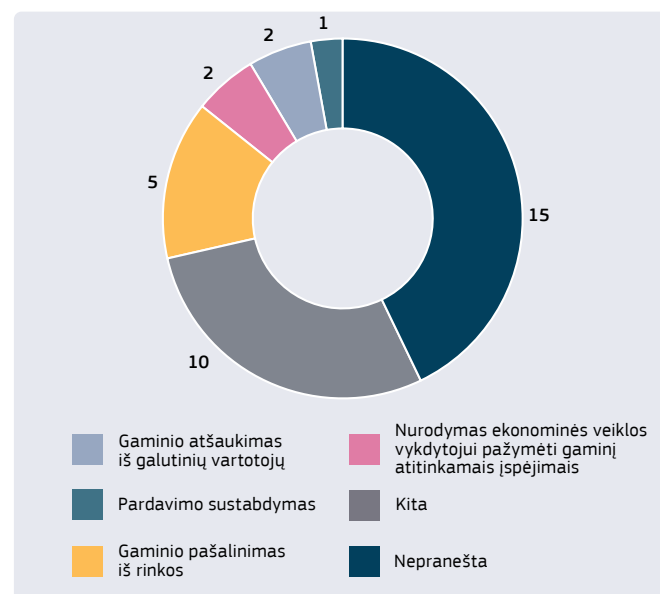
4.2. Taisomosios priemonės

Remdamosi bandymų rezultatais ir atliktais įspėjimų, ženklų ir instrukcijų patikrinimais, RPI nusprendžia, kokių taisomųjų priemonių reikia imtis dėl gaminių, kurie neatitinka ES teisės aktų ir (arba) taikomų standartų. Pagrindinės priemonės, kurių buvo imtasi, pavaizduotos 8 paveiksle „Priemonės, kurių imtasi dėl reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių (N=35)“.

Be to, nustačius rimtą pavojų, RPI teisiškai privalo pateikti pranešimą „Saugos vartuose“ (pagal Direktyvos dėl bendros gaminių saugos (Direktyva 2001/95/EK)⁷ 12 straipsnio 1 dalį). RAPEX gairėse taip pat rekomenduojama pranešti apie priemones, kurių imtasi dėl gaminių, keliančių ne tokį didelį pavojų.

Atlikus veiksmus, kuriuos paskatino bendra bandymų kampanija, (iki 2023 m. balandžio 14 d.) „Saugos vartuose“ pateikti pranešimai dėl dviejų gaminių, taip pat laukiama pranešimų dėl dar trijų gaminių.

8 paveikslas. Priemonės, kurių imtasi dėl reikalavimų neatitinkančių pavyzdžių (N=35)

⁵ RPI nenurodė pavyzdžių, kurie neatitiko reikalavimų dėl įspėjimų ženklų ir instrukcijų, pavojaus lygio.

⁶ RPI nenurodė pavyzdžių, kurie neatitiko reikalavimų dėl įspėjimų ženklų ir instrukcijų, pavojaus lygio.

⁷ Reglamentas (ES) 2023/988 dėl bendros gaminių saugos Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2023 m. gegužės 23 d.: [EUR-Lex - 32023R0988 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/988/oj).

Jis įsigalioja 2023 m. birželio 12 d. ir pradedamas taikyti 2024 m. gruodžio 13 d.

5. Išvados ir rekomendacijos

5.1. Išvados

Žaislai yra gaminių kategorija, kuriai RPI kasmet skiria daug išteklių ir pastangų. Visa tai daroma dėl vartotojų, kuriems šie gaminiai skirti, pažeidžiamumo. Tokios veiklos, kaip „Cheminės medžiagos žaisluose“, tikslas gali būti itin platus, todėl šioje su konkrečiais gaminiiais susijusioje veikloje dalyvaujančios RPI nusprendė sutelkti dėmesį į 37 pavojingas chemines medžiagas, kurios, remiantis jų žiniomis ir patirtimi, dažniau aptinkamos žaisluose, ypač plastikiniuose.

Atliekant bandymus aštuoniuose pavyzdžiuose, kurie pagaminti tik iš minkšto plastiko arba kuriuose yra minkšto plastiko komponentų, aptikta ftalatų ir BPA. Nors tik 9 proc. tirtų pavyzdžių neatitiko reikalavimų, ribines vertes viršijantys ftalatai ir BPA kelia didelį cheminį pavojų. Šioje veikloje tirti draudžiami ftalatai daro poveikį reprodukciniams funkcijoms, trikdo žmogaus hormonų sistemą ir gali sukelti astmą. BPA, savo ruožtu, gali pakeisti endokrininės sistemos pusiausvyrą, ypač ankstyvoje vaikystėje, ir yra klasifikuojama kaip medžiaga, turinti toksinį poveikį žmogaus reprodukcinei funkcijai.

RPI patikrinus įspėjimus, ženklus ir instrukcijas nacionaline (-ėmis) kalba (-omis), paaiškėjo, kad reikalavimų neatitinka 35 proc. pavyzdžių. Tai yra svarbi bet kurio gaminio rizikos įvertinimo dalis, nes šie nurodymai suteikia tėvams ir (arba) globėjams svarbios informacijos apie tinkamą gaminio naudojimą ir tinkamumą pagal amžių.

RPI, remdamosi šios su konkrečiais gaminiiais susijusios veiklos rezultatais, „Saugos vartuose“ pateikė du pranešimus (trijų pranešimų dar laukiama), taip pat ekonominės veiklos vykdytojams nurodė pašalinti gaminius iš rinkos arba atšaukti juos iš galutinių vartotojų, jei pavojingų cheminių medžiagų kiekis viršija ribines vertes. Tais atvejais, kai pavyzdžiai neatitiko reikalavimų dėl įspėjimų, ženklų ir instrukcijų, RPI ekonominės veiklos vykdytojams dažniausiai nurodė pažymėti gaminius atitinkamais įspėjimais ir ištaisyti administracines neatitiktis.

5.2. Rekomendacijos suinteresuotosiems šalims

Šios rekomendacijos yra paremtos bandymo proceso rezultatais ir RPI diskusijomis projekto metu.

Vartotojams

Žaislus pirkite tik iš patikimų mažmeninės prekybos kanalų (internetinių ir fizinių parduotuvių). Neieškokite pigesnių gaminių kitose svetainėse ir (arba) mažmeninės prekybos kanaluose, nes didėja tikimybė, kad įsigysite prastesnės kokybės gaminį. Būkite atsargūs ir **nepirkite prastos kokybės minkštų plastikinių žaislų**, nes jie gali kelti didesnę cheminį pavojų.

Patikrinkite, ar žaislas pažymėtas **CE ženklui** ir ar ant jo nurodytas **ES įsisteigusio juridinio asmens pavadinimas ir fizinis adresas**. Atidžiai laikykitės ant žaislų esančių **įspėjimų dėl amžiaus**.

Stebėkite mažesnius vaikus (iki 36 mėnesių amžiaus), kai jie žaidžia su vyresnių brolių ir seserų žaislais, kuriuos galima įsidėti į burną. Vaikai iki 36 mėnesių linkę ilgiam laikui įsikišti žaislus į burną, todėl nesaugios cheminės medžiagos jiems kelia didesnę pavojų.

Europos ir nacionalinėms valdžios institucijoms

Toliau stebėkite žaisluose esančias chemines medžiagas.

Cheminiai pavojai yra vieni svarbiausių pavojų, registruojamų „Saugos vartuose“. RPI raginamos naudotis savo informacijos ir pagalbiniais ryšių tinklais, kad nustatytų ir perimtų chemiškai nesaugius žaislus. Leistinas pavojingų cheminių medžiagų kiekis žaisluose buvo nustatytas remiantis turimais moksliniais duomenimis ir yra išbandytas atitinkamomis naujausiomis technologijomis. Žaisluose esančios nesaugios cheminės medžiagos sukelia tam tikras ūmias ir lėtines sveikatos problemas, pavyzdžiui, ilgalaikes ir nepagydomas ligas, apsinuodijimą nuodingomis medžiagomis, vėžį ar alergijas, kurios gali išsivystyti į, pavyzdžiui, astmą (arba sustiprinti tokias alergijas).

Daugiausia dėmesio skirkite minkštiems plastikiniams žaislams.

Minkštų plastikinių žaislų medžiagose, tokiose kaip minkštasis PVC, gali būti daugiausia nesaugių cheminių medžiagų, todėl vertėtų sutelkti dėmesį į šias medžiagas. Remiantis šios veiklos rezultatais, ftalatų plastifikatoriai buvo dažniausiai aptinkamos cheminės medžiagos, nors kitos cheminės medžiagos, pavyzdžiui, BPA, randamos minkštuose arba pusiau standžiuose plastikiniuose žaisluose (tokiuose kaip vonios žaislai-ančiukai), taip pat gali sukelti problemų.

Ekonominės veiklos vykdytojams

Žinokite savo įsipareigojimus pagal galiojančius teisės aktus.

- **Visi ekonominės veiklos vykdytojai**, teikdami žaislus ES rinkai, privalo elgtis atsakingai ir laikytis visų ŽSD ir REACH reikalavimų.
- Prieš pateikdami žaislus Europos rinkai, **gamintojai** privalo įvertinti visus su žaislais susijusius cheminius pavojus ir atlikti dokumentais paremtą atitikties vertinimą. Šį vertinimą jie arba jų įgalioti Europos atstovai turi saugoti techninėse bylose ir atitikties deklaracijoje.
- Žaislų **importuotojai**, prieš pateikdami žaislus Europos rinkai, pirmiausia turi įsitikinti, kad gamintojas atliko žaislų cheminės saugos atitikties vertinimą. Be to, importuotojai, prieš pradėdami teikti žaislus Europos rinkai, turi užtikrinti, kad gamintojo vertinimai būtų pateikti techninėse bylose ir atitikties deklaracijoje. Importuotojai turi saugoti EB atitikties deklaracijos kopiją 10 metų nuo tada, kai žaislas buvo pirmą kartą pateiktas rinkai.
- Jei ES nėra gamintojo, įgaliotojo atstovo ar importuotojo, ypač **prekiaujant internetu**, informaciją turi saugoti **atsakingas asmuo** arba paslaugų teikėjas.

Ypatingą dėmesį skirkite minkšties plastikiniams

žaislams. Atlikdami plastikinių žaislų rizikos vertinimą, atminkite, kad minkštame plastike, ypač PVC plastike, gali būti ribojamų medžiagų, pavyzdžiui, ftalatų. Be to, minkštuose arba pusiau kietuose plastikiniuose žaisluose (pavyzdžiui, vonios žaisluose-ančiukuose) gali būti BPA.

Įspėjimai, ženklai ir instrukcijos.

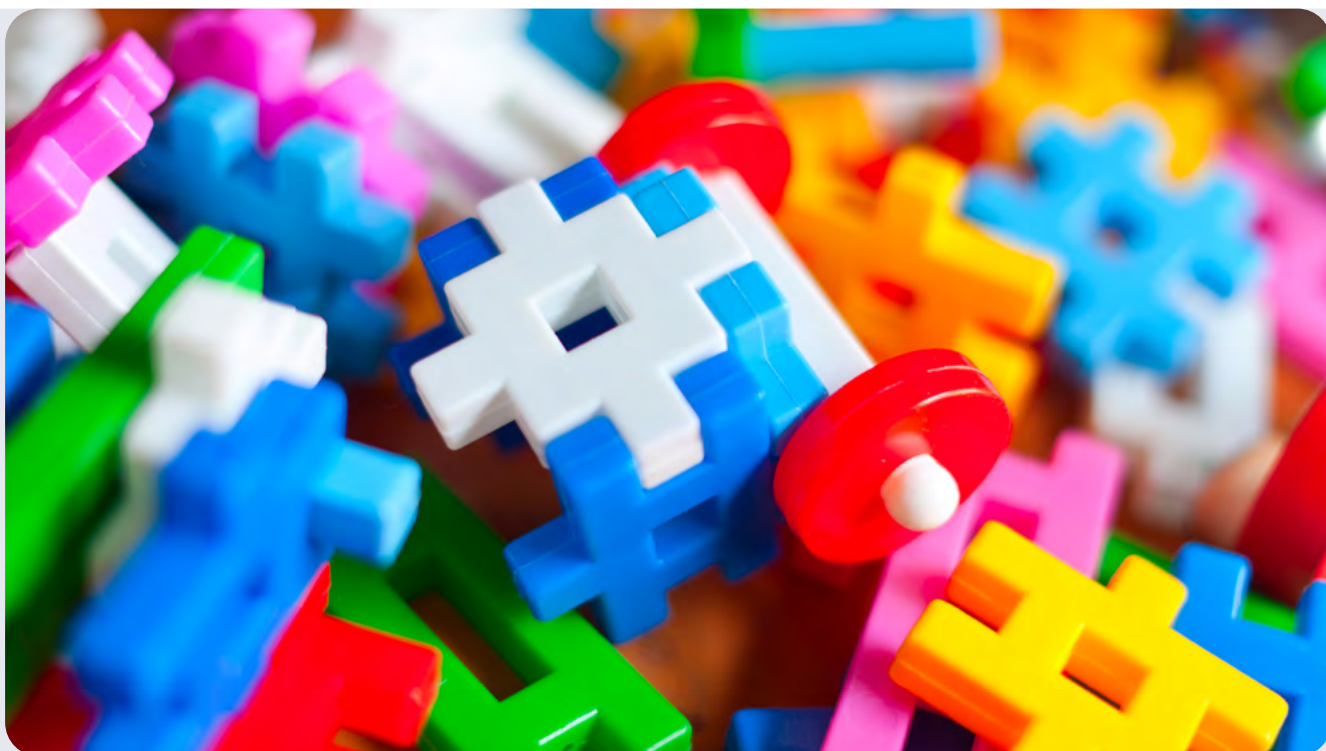
- Ant žaislo esantys gaminio ženklai ir etiketės turi būti valstybės narės, kurioje gaminys teikiamas rinkai, valstybine (-ėmis) kalba (-omis). Visi atitikties vertinimo dokumentai (atitikties deklaracijos ir susijusios techninės bylos) taip pat turi būti pateikti atitinkamai institucijai lengvai suprantama kalba (kaip nustato atitinkama valstybė narė).
- Visi žaislai turi būti paženklinėti CE ženklu prieš pateikiant juos rinkai.
- Ant visų žaislų turi būti nurodytas teisingas Europos gamintojo ir (arba) importuotojo pavadinimas ir pašto adresas bei atitinkama atsekamumo informacija, kad nesaugius žaislus būtų lengviau atšaukti (nepakanka nurodyti kontaktinio punkto svetainės adreso). Atminkite, kad jei ant žaislo pakuotės nurodytas tik platintojo adresas, jis prisiima visą atsakomybę už žaislo atitikties vertinimą.

Žinokite, kas yra jūsų tiekėjas. Atidžiai įvertinkite, su kuo dirbate. Patikrinkite ir patvirtinkite tiekėjų, su kuriais dirbate, tapatybę.

Imkitės priemonių, kai nustatoma, kad žaislo gaminys neatitinka ES cheminės saugos reikalavimų. Aktyviai dalyvaukite šalinant nesaugius žaislus iš rinkos. Visapusiškai bendradarbiaudami su platinimo grandinės veikėjais ir RPI nedelsdami pašalinkite nesaugų gaminį iš rinkos arba jį atšaukite, įspėkite visuomenę apie keliamą pavojų.

Atšaukimas. Vartotojai turi būti aiškiai informuoti, kaip jie gaus informaciją apie galimą gaminio atšaukimą. Pranešimai apie atšaukimą turi būti aiškūs ir prieinami, visada nurodomi gaminio keliami pavojai. Būtina reguliariai stebėti atšaukimo poveikį ir atitinkamai koreguoti strategiją.

Apie incidentus pranešti kompetentingai institucijai. Jei žaislas kelia pavojų saugai, ekonominės veiklos vykdytojui turi teisinę pareigą nedelsiant informuoti valstybės narės, kurioje žaislas buvo tiekiamas, kompetentingą nacionalinę instituciją. Vienas iš pranešimo būdų – per [Įmonių įspėjimo apie nesaugius gaminius sistemą](#).

1. Kas yra CASP?

Koordinuotos gaminių saugos veiklos (angl. Coordinated Activities on the Safety of Products, toliau – CASP) projektai suteikia Europos Sąjungos ir (arba) Europos ekonominės erdvės šalių rinkos priežiūros institucijoms galimybę bendradarbiauti didinant bendrajai rinkai teikiamų gaminių saugą.

„CASP2022“ apima šešias su konkrečiais gaminiais susijusias veiklas ir keturias horizontaliąsias veiklas.

Vykdam **su konkrečiais gaminiais susijusią veiklą** tikrinami įvairūs gaminiai, kurie gali kelti pavojų vartotojams. Gaminius atranka ir jų pavyzdžius paima dalyvaujanti rinkos priežiūros institucijos. Jie tikrinami pagal bendrai sutartą bandymų planą.

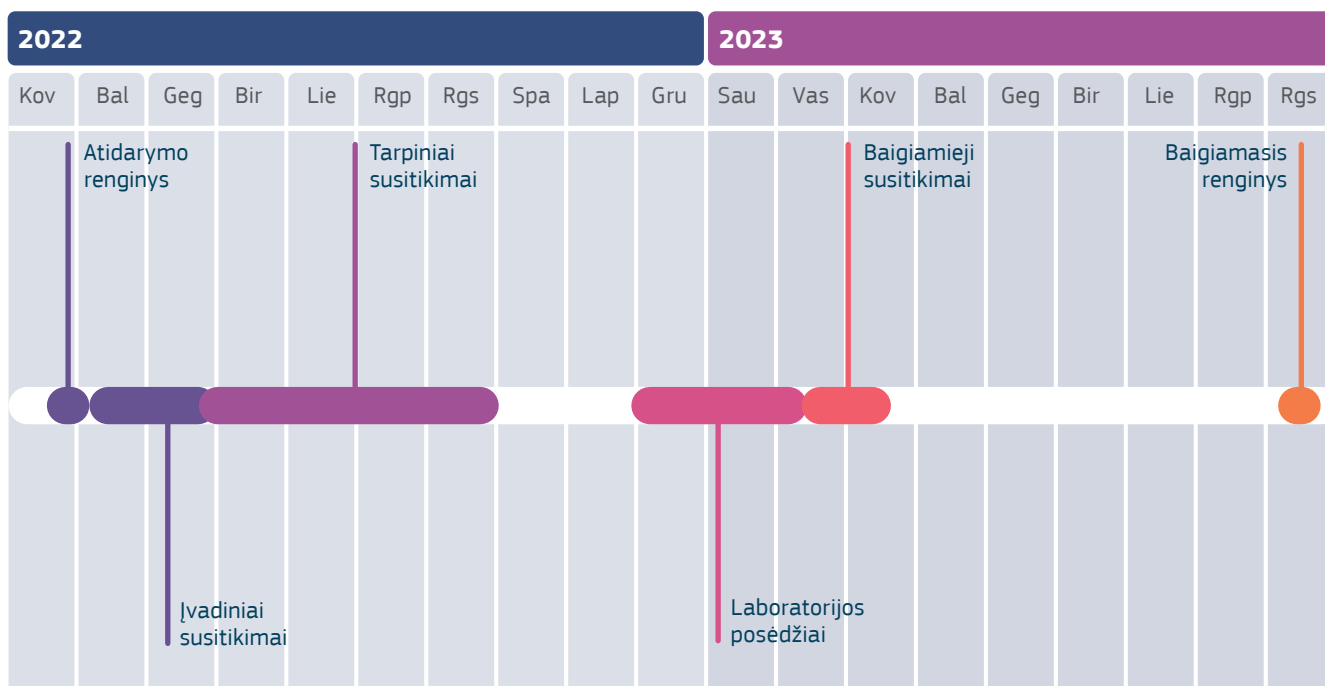
Horizontalioji veikla sudaro sąlygas rinkos priežiūros institucijoms keistis idėjomis ir geriausia praktika. Vadovaujant techniniam ekspertui, kuriami bendri rinkos priežiūros metodai, procedūros ir praktinės priemonės.

Vaidmenys ir atsakomybė

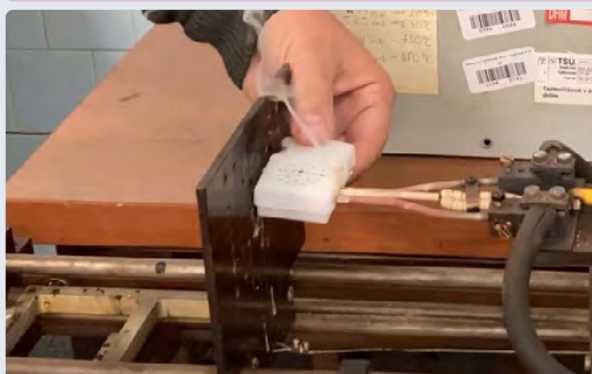

2. Su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos darbo planas

Nuolatinė vidinė komunikacija per platformą „Wiki Confluence“

PRADŽIA	GAMINIŲ ATRANKA IR BANDYMAS	ATASKAITŲ PATEIKIMAS	IŠORINĖ KOMUNIKACIJA
Dokumentų tyrimas	Laboratorijos atrankos konkursas	Rizikos vertinimas	Komunikacijos priemonių rinkinio kūrimas
Aprėpties apklausos	Laboratorijos atranka ir sutarties sudarymas	Rinkos priežiūros institucijų priimtų priemonių suderinimas	Komunikacinių pranešimų kūrimas
Bandyimų ir gaminių atrankos plano projektas	Gaminių atranka ir transportavimas	Galutinių ataskaitų rengimas	Komunikacijos kampanijos pradžia
Laboratorių nustatymas	Bandyimo procesas ir bandymų ataskaitos	Gaminių pavyzdžių šalinimas arba gražinimas rinkos priežiūros institucijoms	Poveikio vertinimas

3. Su konkrečiais gaminiais susijusios veiklos priemonės ir procesai

0

Procesas iki CASP

Teisingumo ir vartotojų reikalų GD nustato prioritetus, kad būtų galima atrinkti gaminių kategorijas. Šešias „CASP2022“ gaminių kategorijas atranko dalyvaujančios rinkos priežiūros institucijos per Teisingumo ir vartotojų reikalų GD organizuotas konsultacijas.

1

Bandymų ir gaminių atrankos planų patvirtinimas

Techniniai ekspertai rengia planus remdamiesi rinkos priežiūros institucijos atsiliepimais ir turimu biudžetu. Projektai pristatomi per įvadinį susitikimą. Tuomet rinkos priežiūros institucijos juos patikslina ir patvirtina per „Wiki“.

2

Laboratorijos atranka

Rangovo komanda randa laboratorijas ir su jomis susisieikia, kad sužinotų kainas ir gautų kitą informaciją. Konkursas pradamas po įvadinio susitikimo, tada vertinami pasiūlymai. Tarpinių susitikimų metu dalyvaujančios rinkos priežiūros institucijos nusprendžia, kurią laboratoriją pasirinkti.

3

Gaminių pavyzdžių paėmimas ir transportavimas

Rinkos priežiūros institucijos paima atitinkamus pavyzdžius iš savo nacionalinių rinkų ir registruoja juos kodifikavimo byloje. Atlikusios išankstinius patikrinimus, rinkos priežiūros institucijos siunčia pavyzdžius į laboratoriją.

4

Bandymai ir bandymų ataskaitų pateikimas

Laboratorija patikrina pavyzdžius pagal sutartą bandymų planą ir bandymų ataskaitas įkelia į „Wiki“. Rinkos priežiūros institucijos prireikus prašo pateikti paaiškinimą ir patvirtina ataskaitas.

5

Rizikos vertinimas

Techninis ekspertas ir rinkos priežiūros institucijos parengia scenarijus, paremtus laboratorijos posėdžio metu atrinktais pavyzdžiais, ir analizuoja pavojus. Rinkos priežiūros institucijos atlieka visų pavyzdžių, kurie neatitinka teisinių reikalavimų, rizikos vertinimą.

6

Scenarijų įkėlimas į Rizikos vertinimo gairių priemonę

Projekto metu sukurti scenarijai įkeliami į Rizikos vertinimo gairių priemonę.

7

Rinkos priežiūros institucijų priimtoms priemonėms

Rinkos priežiūros institucijos imasi atitinkamų priemonių dėl atitinkamų gaminių ir praneša apie juos per „Saugos vartus“.

8

Išorinė komunikacija

Išorinės komunikacijos veikla pradama baigiamajame renginyje. Po to vykdoma 2–3 savičių visos Europos komunikacijos kampanija.

Priemonės

Garso ir vaizdo klipai, skirti vartotojams ir plačiajai auditorijai, rengiami kiekvienai su konkrečiais gaminiais susijusiai veiklai ir bendrai projektui „CASP2022“.

Ekonominės veiklos vykdytojams skirti **infografikai** kuriami projektui „CASP2022“ ir kiekvienai su konkrečiais gaminiais susijusiai veiklai.

Galutinės ataskaitos rengiamos kiekvienai veiklai ir projektui „CASP2022“. Jos verčiamos į visas ES oficialiąsias kalbas, taip pat į norvegų ir islandų kalbas.

Kanalai

Komunikacijos medžiaga skleidžiama pasitelkiant:

- [EK CASP svetainę](#);
- rinkos priežiūros institucijų nacionalinius ryšių kanalus;
- atitinkamą spaudą ir kitas suinteresuotąsias šalis.

EUROPOS KOMISIJA

Directorate-General for Justice and Consumers
Directorate Consumers
Unit E.4 Product Safety and Rapid Alert System
E-mail: JUST-RAPEX@ec.europa.eu

Europos Komisija neatsako už bet kokius su pakartotiniu naudojimu susijusius padarinius.

© Europos Sąjunga, 2023

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika įgyvendinama pagal 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimą 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).
Jeigu nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurių autorių teisės nepriklauso Europos Sąjungai, gali reikėti gauti atitinkamų teisių turetojų leidimą.

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje Europa:
https://europa.eu/european-union/index_lt

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023

PDF ISBN 978-92-68-03536-8 doi:10.2838/847803 DS-03-23-170-LT-N